

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Kádár Éva

IV. éves egyetemi hallgató

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog és Államtudományi Kar

A méltányosság elve érvényesülésének problémái a Zuschlag-ügyben

Összefoglaló:

Ez a tanulmány a Zuschlag-ügyben a Bács-Kiskun Megyei Bíróság által hozott elsőfokú ítéletet elemzi abból a szempontból, hogy az mennyiben felel meg az igazságosság és a méltányosság természetjogi alapelveinek. Az ezen bírói döntésben kiszabott büntetést összehasonlítva az egyéb, vagyon elleni, valamint bizonyos élet elleni bűncselekmények esetén a joggyakorlatban tapasztalt szankciókkal, kimutatható, hogy a büntetés aránytalanul súlyos. A tanulmány felveti a maffiabűnözés hazai és uniós meghatározásának különbségeiből adódó problémát is a Zuschlag-ügy kapcsán. Ez a jogeset példa arra, hogy a keresztény, illetve az általános etika azon elve nem mindig érvényesül kellőképpen a joggyakorlatban, hogy az emberi élet és testi épség sokkal nagyobb jogi védelmet érdemlő jogi tárgy, mint a vagyon. A természetjogi gondolkodás szerint a büntetés kiszabásakor a méltányosság, emberségesség elengedhetetlen feltétele az igazságos döntésnek, és mivel örök, változhatatlan érték, fölötte kellene, hogy álljon az állam aktuális jogpolitikai céljainak.

Az ügy ismertetése

2010. március 31-én a figyelem középpontjába került a Zuschlag János ügyében hozott ítélet. Az eljárás során bizonyítást nyert az, hogy Zuschlag János és társai 2000 és 2006 között bűnszervezetben követték el a különösen nagy kárt okozó csalást, amelynek keretében létrehoztak egy 9 egyesületből álló hálózatot. Ennek keretében 75 millió forintnyi, ifjúsági pályázatokon nyert pénzt nem a rendeltetési célnak megfelelően használták fel, hanem elsősorban a Fibisz (Fiatal

Baloldal - Ifjú Szocialisták), másodsorban más baloldali egyesületeket működését finanszírozták belőle.

Fodor Endre tanácsvezető bíró szerint: „A három vagy több személy által, öt évet meghaladó büntetési tétellel büntethető szándékos bűncselekmény elkövetése megvalósult, ezért a Btk. szerint bűnszervezetben elkövetettnek minősül a Zuschlag János és hét társa által elkövetett cselekmény.” Eszerint Zuschlag Jánoson kívül hét vádlott-társa, Katus Ferenc, Vámosi Zsolt, Krausz Csaba, Marsovszky Balázs, Őri András, Kullai Tamás és Lados István is tudták azt, hogy általuk képviselt szervezetek tényleges tevékenységet nem fejtenek ki, (azaz fantomszervezetek) és tisztában voltak vele, hogy a pályázatokra benyújtott projektterveket nem valósítják meg. „Működött egy stáb, amely összehangolt munkát fejtett ki, ennek pedig Zuschlag János volt az irányítója, akinek beszámolási kötelezettséggel tartoztak a többiek.” - mondta Fodor Endre. Az ítélet részletesen kitért a (fantom)pályázatok igénytelen minőségére, alacsony színvonalára, és külön felhívta rá a figyelmet, hogy ezeket a munkákat a döntések előtt a szakértők rendszerint „lepontozták”, ennek ellenére kaptak támogatást közpénzből. ¹

Zuschlag János az ítélet szerint bűnös folytatólagosan elkövetett csalás büntetében részben társtettesként, részben felbujtóként, csalás büntetében bűnsegédként, az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek megsértése büntetében, valamint bűnpártolás és magánokirat-hamisítás vétségében felbujtóként, továbbá magánokirat-hamisítás vétségében bűnsegédként. A Bács-Kiskun Megyei Bíróság ezért halmazati büntetésül nyolc év hat hónap börtönbüntetésre ítélte és tíz évre eltiltotta a közügyek gyakorlásától. A kiszabott börtönbüntetés időtartamába a bíróság beszámította a 2007. szeptember 19-től 2010. március 31-ig előzetes fogva tartásban töltött időt; az elsőrendű vádlott nem bocsátható feltételes szabadságra - mondta ki a bíró. Lados Istvánt (másodrendű vádlott) 2 év, Katus Ferencet (harmadrendű) 5 év 6 hónap, Őri Andrást (negyedrendű) - aki nem jelent meg az ítélelhirdetésen - 4 év, Krausz Csabát (ötödrendű) 3 év, Marsovszky Balázst (hatodrendű) 2 év 4 hónap, Kullai Tamást (hetedrendű) 3 év 4 hónap, Prácser Lászlót (kilencedrendű) pedig 1 év 4 hónap börtönre ítélték. Velük szemben vagyonekobzást is elrendelt a bíróság. A többi vádlott közül hárman felfüggesztett börtönt, négyen pénzbüntetést kaptak, míg a tizenhatodrendű vádlottat felmentette a bíróság.² A bíróság ítéletének indoklásában kimondta: a

¹ G.M.: Zuschlag-ügy: kemény ítélet született, némi bírói hibával. Népszava Online 2010.04.01.
<http://www.nepszava.hu/articles/article.php?id=278554>

² MTI: Zuschlag Jánost nyolc és fél évre ítélték. HVG.hu 2010.03.31.
http://hvg.hu/itthon/20100331_zuschlag_janost_nyolc_evre_itelek

vádban szereplő kilenc szervezet pályázatokon elnyert pénzeit nagyjából a baloldali ifjúsági szervezet működtetésére fordították. A bíróság bizonyítottan látta, hogy a vádban szereplő egyesületek nem működtek, kizárólag azért hozták létre azokat, hogy pályázatok révén pénzhez jussanak. Fodor Endre tanácsvezető bíró szerint az egyik tisztázandó kérdés az volt, hogy Zuschlag János milyen érdekvédekeztetést alkalmazott a minisztériumban. Hangsúlyozta: a tanúk kihallgatásakor - Gyurcsány Ferenc és Mesterházy Attila esetében - azt kellett feltételezni, hogy ezek a személyek relevánsak. Az már másodlagos kérdés, hogy ezek a kihallgatások szolgáltak-e releváns információkkal a váddal kapcsolatban - tette hozzá.³

A bíróság kiemelte: az írásos dokumentumok adták a bizonyítás alapját, mely alapján megállapítható, hogy ezek fantomegyesületek voltak. A szervezeteket - melyek közül némelyek megalapításukkor még működtek - 1999-től kezdve átalakították, fantomizálták. Ezután minden, azokkal kapcsolatos irat hamisított volt. Mint elhangzott, a másodrendű vádlott, Lados István vallomásaival kapcsolatban a bíróság meggyőződött arról, hogy a vádlottnak kitűnő a memóriája, de több esetben tévedett, ez nem jelent ellentmondást, mert kilenc évre visszamenőleg, nagy mennyiségű információt közölt. A bíróság szerint Lados vallomása feltáró volt, a tényállás alapját képezte. Általa az ügy összefüggései feltárhatók voltak, az a nyomozásnak új lendületet adott, a felbomlófélben lévő Zuschlag-csoport védekezését megnehezítette - mondta a bíró.⁴

Az ügyész minden vádlott esetében súlyosbításért fellebbezett. Az ügyet másodfokon a Szegedi Ítéletábrán fogják tárgyalni, a tárgyalás időpontját 2011. január 11-re tették.

Ennek megfelelően 2011. január 11-én kezdte meg a Szegedi Ítéletábra a Zuschlag-ügy másodfokú tárgyalását. Horányi Miklós ügyész az első fokon hozott ítéleteket is túl enyhének találta, és azt indítványozta, hogy a bíróság még hosszabb tartamú büntetéseket szabjon ki, mint amelyek az elsőfokú ítéletben szerepeltek, valamint azt, hogy a szabadságvesztést a vádlottaknak a legszigorúbb fokozatban, fegyházban kelljen letölteniük. Indítványában a cselekmények tárgyi súlyára, a vádlottak személyének társadalomra veszélyességére és a bűnszervezetben történt elkövetésre hivatkozott.⁵

A főügyész szerint a büntetések enyhítésére irányuló védői fellebbezések többsége a bíróság mérlegelését támadta, erre viszont a másodfokú eljárás során nincs lehetőség. A vádlottak a

³ MTI: i.m.

⁴ MTI: i.m.

⁵ HavarriaPress/MTI: Zuschlag-per: az ügyész súlyosbítást kért. HVG.hu 2011.01.11.
http://hvg.hu/itthon/20110111_zuschlag_per

főügyész szerint „komoly, értelmes emberek, és már gyerekkorukban megtanították nekik, hogy lopni, csalni, hazudni nem lehet, vagyis lehet, de akkor viselni kell a következményeket”. A védőknek arra vonatkozó érvelésére, amely szerint a vádlottak nem bűnszervezetben követték el tetteiket, kifejtette, hogy ennek megvannak a törvényi feltételei, és az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg ezek meglétét.⁶

2011. január 31-én a Szegedi Ítéletábla meghozta a másodfokú ítéletet. Eszerint az első fokon kiszabott nyolc és fél évről hat év börtönre enyhítette Zuschlag János büntetését, és mellőzte a korábban kiszabott vagyonelkobzást is. Zuschlag és társai az Ítéletábla szerint is bűnszervezetben követték el a vádiratban szereplő csalásokat, mivel a bíróság szerint a pályázati pénzek megszerzésére irányuló tevékenységüket összehangolták, valamint tudtak arról is, hogy az törvénybe ütközik. A másodfokú ítélet az üzletszerűség megállapíthatósága körében az elsőfokú bíróság által kifejtetteket részben osztotta. Teljes mértékben osztotta az elsőfokú bíróság azon álláspontját, hogy az üzletszerűség elemét képező haszonszerzési cél nem csak a saját haszonra való szerzésre irányulhat, hanem a más hasznára való célzatként is megvalósulhat. Azonban tévesnek ítélte az elsőfokú bíróság álláspontját, hogy az üzletszerűségnek nem fogalmi eleme az, hogy amely haszon megszerzésére törekszik az elkövető, annak anyagi jellegűnek kell lennie. Mivel a vádlottak célja haszon megszerzése volt, cselekményük egyértelműen üzletszerűnek minősül. A másodfokú bíróság megállapította, hogy a vagyonelkobzással érintett ingatlanok bankhitelből származtak, a bankszámlákon található pénz pedig legális forrásból származott, tehát nem volt alapja a vagyonelkobzásnak sem. A bűnszervezet tagjaként a vádlottak nem részesültek semmilyen juttatásban - állapította meg az ítéletábla.⁷

A táblabíróság kimondta döntésében azt is, hogy vagy nincs is alapja annak, hogy Zuschlag megpróbálta befolyásolni a büntetőeljárást, vagy pedig beletartozik a védekezés szabadságába. Ezért ezt nem tekintette súlyosbító körülménynek. Az ítéletábla szerint az eljárás nem a vádlottak miatt húzódott el, hanem azért, mert a nyomozás során és a bírósági szakaszban feleslegesen részletes bizonyítást folytattak le. Az ítélet indoklása szerint a megyei bíróság az elsőfokú ítélet hozatalakor hibázott abban is, hogy túlhangsúlyozta a bűnszervezet külső kapcsolatrendszerének felderítését, mert erre nem volt szükség. Az ítéletábla mellőzte az ítélet indoklásából azokat a

⁶ HavarriaPress/MTI: i.m.

⁷ Enyhítették Zuschlag büntetését - tudósítás percről percre. Origo.hu 2011.01.31.

<http://www.origo.hu/itthon/percrolpercre/20110131-zuschlagper-masodfoku-itelet-kihirdetese-percrol-percre.html>

megállapításokat, amelyek a vádlottakon kívül más személyek - többek között Arató Gergely volt szocialista államtitkár - büntetőjogi felelősségére utaltak.⁸

Az elsőfokú bírósággal ellentétben az ítélőtábla enyhítő körülménynek tekintette azt, hogy az okozott (72 millió forintos) kár nagy részét, közel 50 millió forintot Zuschlag János megtérítette. A másodfokú döntés indoklása szerint nincs jelentősége annak, hogy a vádlott felfedte-e azt, hogy ez a pénz milyen forrásból származik, Zuschlag ugyanis nem árulta el ezt, mivel nem akarta bajba keverni segítőjét.⁹

Mivel Zuschlag rendkívül hosszú ideje, 2007 szeptembere óta van előzetes letartóztatásban, már „csak” két és fél év szabadságvesztést kell letöltenie, ugyanis az eddigi fogva tartás idejét, 3 év 4 hónapot be kell számítani a büntetésébe. Ezt a büntetést börtönben hajtják végre, ugyanis az ítélőtábla nem adott helyt az ügyészség fellebbezésének, amely a legszigorúbb, fegyház fokozatú büntetés kiszabását kérte. Zuschlag János ügyvédje, Dr. Kovács M. Gábor arányosnak nevezte védenca büntetését.¹⁰

A bíróság által első fokon kiszabott, valamint az ügyész által indítványozott büntetés összehasonlítása más vagyon elleni, valamint egyes életellenes bűncselekmények esetén a joggyakorlatban tapasztalt büntetésekkel

A hazai joggyakorlatban a hasonló kárértékű, vagyon elleni bűncselekmények körében még nem fordult elő ilyen példátlanul súlyos ítélet. Ilyen mértékű büntetést Magyarországon eddig csak élet-, vagy testi épség elleni bűncselekmények esetében szabtak ki: Nyolc és fél év szabadságvesztésre ítélte a szarvasi bíróság azt a férfit, aki többször is erőszakosan közöszlött két rábizott kiskorú lánnyal. Ugyanennyit kapott egy 56 éves marcali férfi, aki megütötte élettársát, fejét a küszöbbe és az ajtóba verte, majd igen súlyos sebesülést okozva fejszével is megütötte. Ennél kevesebbet, nyolc év börtönt kapott az a kisvárdai férfi, aki egy családi veszekedés után megölte az édesanyját.¹¹ Nyolc év szabadságvesztésre ítélték Hágában Pavle Strugar volt szerb tábornokot Dubrovnik 1991-es szétlövetéséért. Az ügyészség a genfi konvenció megsértése és

⁸ Uo.

⁹ Uo.

¹⁰ Uo.

¹¹ Nagy N. Péter: Ágyúval Zuschlagra. Népszabadság Online 2010.04.02. http://nol.hu/belfold/20100402-agyival_zuschlagra

gyilkosságok miatt kért rá büntetést.¹² Kulcsár Attilát első fokon nyolc évre ítélték. A nevével fémjelzett brókerbotrányban az összes veszteség megközelíti a 46 milliárd forintot.¹³ A Zuschlag-ügy bírójának visszaemlékezése szerint a kecskeméti maffiaperben, ahol szintén ő ítélkezett, csupán három és fél évvel többet szabott ki akkor a fővádlottra, mint itt, ám közben a teljes családját rendőri védelem alá kellett helyezni, mert valódi bűnözőkkel volt dolga, gengszterháborúval, bérgyilkosokkal, rengeteg fegyverrel.¹⁴

A vagyon elleni, valamint az életellenes bűncselekmények összehasonlítása a védett jogi tárgy tekintetében, a keresztény és az általános etika elvei alapján

Jelenlegi igazságszolgáltatásunk, jogpolitikánk kívánatos célkitűzése kellene hogy legyen a keresztény értékek előtérbe helyezése. A keresztény, valamint az általános etika fontos alapelve, hogy az emberi élet olyan védendő érték, amely magasabb rendű az anyagi dolgoknál, tárgyaknál, vagyonnál. Ezért aránytalannak találom, hogy egy vagyon elleni bűncselekményt egyenlő mértékben, vagy súlyosabban szankcionáljanak, mint az emberélet kioltására irányuló, vagy a sértettnek testi, lelki szenvedést okozó büntetteket. Valóban fontos, és kívánatos a közélet tisztaságának helyreállítása, de véleményem szerint a megfelelő megoldás nem a kínai modell átvétele, azaz a vagyon (különösen a közvagyon) ellen kiszabható büntetések könyörtelenül súlyossá tétele lenne. Sajnos az elszámoltatások forradalmi hevületében, „a cél szentesíti az eszközt” elvet vallva, illetve a romló közbiztonság problémájának orvoslására többen ezt tartanák követendő példának, az egyedül hatékony gyógymódnak.

Ezzel szemben a keresztény értékek tisztelőjeként én inkább Bárándy Péter ügyvéd, volt igazságügyminiszter véleményét osztom, aki szerint baj van a Btk.-val, mert az élet és a testi épség, illetve a vagyon elleni bűncselekmények szankciói nem válnak el egymástól eléggé. Vagyis: a büntetési tételek nem fejezik ki azt az általános erkölcsi elvet, amely szerint az emberi élet fontosabb bármely vagyontárgynál. Emiatt fordulhat elő, hogy egy tolvaj vagy csaló akár többet is ülhet, mint egy gyilkosság elkövetője.¹⁵

¹² Nagy N. Péter: i.m.

¹³ Nagy N.: i.m.

¹⁴ Nagy N.: i.m.

¹⁵ Lencsés Károly: A Btk. csinált a magyar politikusból maffiózót? Népszabadság Online 2010.04.02.
http://nol.hu/belfold/20100402-a_btk_csinalt_a_politikusbol_maffiozot

Kétségtelen, hogy a Zuschlag-ügyben hozott ítélet ettől az ellentmondástól függetlenül is figyelemre méltó módon eltér a megszokottól - fogalmaz Bárándy. Tehát a hetvenmilliós csalás és pár bagatell bűncselekmény miatt kiszabott verdikt - tekintettel arra is, hogy ezúttal emberek élete vagy testi épsége egyetlen pillanatig sem került veszélybe - rendkívül súlyosnak minősíthető.¹⁶

A tettarányos, méltányos szankció szerepe, fontossága általában, az igazságosság és méltányosság elveinek jelentősége, egymáshoz való viszonya

Jelenlegi igazságszolgáltatásunknak, amely igyekszik ismét az őt megillető helyre emelni a keresztény jogi gondolkodás alapértékeit, a gyakorlatban sokkal jobban teret kellene engednie az Aquinói Szent Tamás filozófiájából táplálkozó természetjog olyan értékeinek, mint az igazságosság és a méltányosság, amelyek egyenrangúak, egymástól el nem választhatóak, és örökérvényűek, ezért fölötté állnak az éppen aktuális politikai érdekek, állami célkitűzéseknek. A tomista természetjog tanítása szerint az isteni törvény örök, változatlan, és magasabb rendű, mint az aktuálpolitikai célok, irányváltások szerint állandóan változó emberi törvények.

A konzervativizmus, mint politikai irányzat - amelyet elvileg jelenlegi kormányunk is képvisel - általában követendőnek tekinti a legtöbb országban a természetjogi gondolkodást, ezért hazánk konzervatív, a keresztény értékeket tisztelő új jogpolitikájának következetesebben kellene érvényre juttatni a természetjog alapelveit. A természetjogi felfogás megvédi az egyént az állam túlzott hatalmától, a diktatúrák kialakulásától, mert az örök, isteni törvények, - vagy ha úgy tetszik, a lelkiismeret parancsa - annyira stabilak, olyan megbízható alapot jelentenek, amelyek a történelem folyamán megakadályozták volna a diktatórikus rendszerek létrejöttét, amennyiben következetesen követték volna azokat.

„A keresztény filozófia ebből a megalázó helyzetből emeli ki az embert, mikor kimutatja, hogy vannak az államtól független, az állami létet nemcsak időbelileg, hanem méltóság szerint is megelőző viszonylatai, amelyeket az államérdek nem törölhet, de még föl sem ölelhet, amelyeknek a rendezése tehát más, államon kívüli, sőt államfölötti szempontok szerint történik. Mindaz, ami ezeket a viszonylatokat az emberben megalapozza, az ember természeti jogához tartozik, mint tapasztalati jog határait megvonó tényező (...) nemcsak különmemű jogrendekről kell beszélnünk,

¹⁶ Lencsés: i.m.

hanem az alsóbb rangúnak tisztelnie is kell a felsőbbet és sajátos jogrendezésénél tekintettel kell lenni ennek igényeire, a benne uralkodó szabványokra.”¹⁷

A természetjog abban különbözik a pozitív jogtól, hogy nem képez „részletes jogi kódexet”, de „normatív erejével a pozitív jog tartalmát is szabályozza.” A klasszikus jogpozitivizmussal szemben nem zárja ki a pozitív jog szükségességét, sőt a tamási intencióknak megfelelően az élet sokszínűségének okán azt egyenesen megköveteli. Azonban a (köz)hatalom, az állam nem lehet korlátlan jogalkotó tényező, hisz kötve van a természet rendjében megnyilvánuló követelményekhez, azaz a természetjoghoz. Ily módon nem csupán a pozitív jog, hanem a jogot alkotó állami hatalom is a természetjog alapján létezik és működik.¹⁸

A keresztény, valamint az általános etika fontos értékei közé tartozik az igazságszolgáltatásban a könyörületesség, emberségesség, amelynek az ítélet kiszabásakor, és annak végrehajtása során is érvényesülni kell(ene). Ezek az értékek veszélybe kerülnek egy aránytalanul súlyos büntetés kiszabása által, amely könyörtelensége miatt súlyos lelki sérülést okoz az elítéltnak, és ha ráadásul közszereplő, akkor egy egész életre megbélyegzett marad. A közhatalom nagyobb bünt követ el így az elítélt ellen, mint fordítva, ezzel szemben a tettarányos, méltányos büntetés alkalmas lenne arra, hogy a kívánt célt, - tehát ebben az esetben a közélet megtisztítását - elérjük. Az optimális mértékű szankció hatására az elítélt belátja, hogy az elkövetett bűncselekmény jogos büntetését szabta ki rá a társadalom, és könnyebben motiválja ennek a magatartásnak a kerülésére a későbbiekben, míg az aránytalanul súlyos büntetéssel csak azt lehet elérni, hogy az elítélt áldozatnak érezze magát, depresszióba süllyedjen, vagy szembeforduljon a társadalommal.

Ennek a problémának a súlyosságát szerintem fokozni fogja az új Btk.-ban bevezetésre kerülő úgynevezett középérték-elmélet. Ennek lényege az, hogy a büntető törvénykönyvben meghatározott büntetési tételek átlagának kiszabását várnák el a bíróktól. Vannak akik azt szeretnék, hogy például: ha egy bűncselekmény kettőtől hat évig terjedhető elzárással sújtható, akkor minimum négy év kerüljön az ítéletbe, amely a bírák döntési szabadságát korlátozná.

Véleményem szerint a keresztény erkölcs alapelveit sérti az a gyakorlat is, - amely a büntetőjogot csak érinti, inkább a közszereplők személyiségvédelmének témakörébe tartozik - hogy a napjainkban folyó elszámoltatások során a sajtó már akkor bűnösnek kiált ki valakit, amikor még

¹⁷ Horváth Sándor: A természetjog rendező szerepe. Jelenkor Kiadó, Budapest 1941. 25-26. o.

¹⁸ Kecskés Pál: A keresztény társadalomelmélet irányelvei. Actio Catholica Országos Elnöksége, Budapest 1944. 118. o.

el sem indult ellene a büntetőeljárás, nem ritkán teljes „bűnlajstromot” közzétéve (például Domszky Gábor esetében). A meggyanúsítottakat (leggyakrabban politikusokat) a sajtó minden bajok okozójaként tünteti fel, démonizálja őket, akiken a társadalmi feszültségeket igyekszik ezáltal levezetni.

Jól példázza ezt az a cikk, amely egy nagy példányszámú napilapban jelent meg fél évvel ezelőtt, és Hagyó Miklósnak az El Camino nevű zarándokúton való részvételét kommentálta gúnyos hangnemben, kétségbe vonva minden vallásos megnyilvánulásának hitelességét, álságosnak nevezve azt. A cikk szerzője, annak ellenére, hogy mélyen hívő keresztény, kifejezte, hogy nem tud megbocsátani Hagyónak.

Említhető emellett a mostanában zajló, Hunvald György volt erzsébetvárosi polgármester elleni sajtóhadjárat is, amelynek során a kihallgatási jegyzőkönyvek tartalmát szöveggörnyezetéből kiragadva, a jogerős bírói ítélet - tehát a vallomások valóságtartalmának ellenőrzése - előtt, jogellenes módon a sajtó nyilvánosságra hozta.

A közszereplőknek a jogszabályok szerint valóban többet kell elviselniük, mint a magánszemélyeknek, de tekintetbe kellene venni, hogy ezekben az esetekben is érző, emberi lényekről van szó, akiknek mérhetetlen fájdalmat okoznak ezzel, emberi méltóságukban sértik, megalázzák az érintett közszereplőket, akik általában az előző kormány prominens képviselői. Tehát a sajtószabadság jogával ezekben az esetekben élni, és nem visszaélni kellene. Véleményem szerint a közélet megtisztítása, - mint bármilyen szent cél - nem szentesíti az olyan eszközöket, amelyekkel igyekeznek ezt elérni mostanában.

A méltányosság érvényesülésének hiányosságai Zuschlag János büntetésének kiszabása során, különösen az ügyész által javasolt szankció tekintetében

Tehát a Zuschlag János ügyében első fokon kiszabott 8 és fél éves börtönbüntetés, de még inkább az ügyész által javasolt 12 éves szabadságvesztés nem csupán a fent említett élet-, és egyéb vagyon elleni bűncselekmények szankcióival összehasonlítva, hanem véleményem szerint objektíve is túlzottan súlyos, amely nem felel meg kellőképpen az olyan alapvető jogelveknek, mint a természetjogból eredő igazságosság és méltányosság.

A maffiabűnözés, bűnszervezet fogalmának értelmezése a Btk.-ban, és ennek problémái ebben az ügyben

Dr. Fleck Zoltán jogszociológus véleménye szerint az ügyészi indítvány alapján lehetett számítani arra, hogy több év börtönbüntetést szab ki a bíróság, de a nyolc év hat hónap nagyon súlyos ítéletnek számít. A bűnszervezetben elkövetés egyébként ennél a típusú bűncselekménynél is szóba jöhet, de inkább az a jellemző, hogy a maffia típusú cselekményeknél alkalmazzák. Az ítélet indoklásában nagy teret kap annak megállapítása, hogy Zuschlag Jánosék összehangoltan működtek együtt, tehát bűnszervezetben követték el cselekményt.¹⁹

Dr. Kovács M. Gábor, Zuschlag János védőügyvédje szerint az elsőrendű vádlott nem hozott létre bűnszervezetet, mert a politikai pártokhoz kötődő ifjúsági szervezetek finanszírozására mindenki az általa is alkalmazott módszert használta. Védőbeszédében emlékeztetett arra: Zuschlag János elismerte, hogy bűncselekményt követett el, de azt nem ismerte el, hogy bűnszervezetet hozott létre. Kovács M. Gábor szerint akik részt vettek az egyesületeken keresztül történt pénzszerzésben, nem gondoltak arra, hogy bűncselekményt követnek el. Mint hangsúlyozta: a pártok és a hozzájuk kapcsolódó ifjúsági szervezetek finanszírozásának jogi szabályozatlansága hozzájárult ahhoz, hogy az elsőrendű vádlott bűncselekményt követett el annak érdekében, hogy a Fiala Baloldal finanszírozását biztosítsa. „Ebben a politikai közegben szocializálódott, vesztére” - tette hozzá az ügyvéd, majd kitért Lados István másodrendű vádlott vallomására, amelynek alapján a vádhatóság a bűnszervezet működését bizonyítja. A védő szerint Lados István másodrendű vádlott megpróbálta teljes körűen informálni a vádhatóságot és a bíróságot.²⁰

Kovács M. Gábor kiemelte: a másodrendű vádlott nyomozati szakban tett vallomását a törvényi feltételek betartásával vették fel. Kétségbe vonta azonban, hogy a vádalku lehetőségének tükrében mennyire akart vallomásával megfelelni a vádhatóságnak Lados István, akinek vallomása a vád egyik legfontosabb bizonyítéka. Annyira meg akart felelni, hogy akarva, akaratlanul túlteljesített - fűzte hozzá.²¹

¹⁹ G. M.: Zuschlag-ügy: kemény ítélet született, némi bírói hibával. <http://www.nepszava.hu/articles/article.php?id=278554> (2010.04.01.)

²⁰ Védője szerint Zuschlag bűncselekményt követett el, de nem maffiózó (MTI-közlemény). HVG.hu 2010. 02.17. http://hvg.hu/kereses?word=Zuschlag&Column=%21_minden_rovat&from=2010.+02.+17.&to=2010.+02.+17.&x=22&y=8

²¹ Uo.

A védőügyvéd szerint az nem kétséges, hogy a vádlottak ismerték Zuschlag Jánost, de egymást csak felületesen, ezért sem működhetett a bűnszervezet.²² Dr. Hack Péter büntetőjogász szerint annyira általánosan van megfogalmazva a Btk-ban a bűnszervezetben való elkövetés tényállására vonatkozó hivatkozott joghely, hogy abba akár ezt is bele lehetett foglalni. Ugyanakkor pozitívként említette, hogy a bíró nem fogadta el automatikusan az ügyész javaslatát a büntetés mértékére (12 év) vonatkozóan. Hack Péter szerint az ítélet példa nélküli módon szigorú, ő úgy vélekedett, hogy a bíróság példát akart statuálni az ítélettel. Csakhogy ebből a jövőre nézve számos dolog következik. A Kulcsár-ügyben 45 milliárd volt a tét, az ítélet pedig nyolc év.²³

Az Európai Unió értékelés szerint bűnszervezet megállapításához figyelembe vesszük az Európai Tanács Szervezett Bűnözés Büntetőjogi és Kriminológiai Kérdéseivel Foglalkozó Szakértői Csoportja (továbbiakban: PC-S-CO) által meghatározott kriminológiai ismérveket: Kötelező kritériumok:

1. három, vagy több személy együtműködése,
2. hosszú távú, vagy meghatározatlan időre szóló együtműködés,
3. súlyos bűncselekmények gyanúja, vagy azok elkövetése,
4. anyagi haszonszerzési, és/vagy hatalmi pozícióba kerülési cél.

Esetleges kritériumok:

1. minden egyes résztvevőnek meghatározott feladata, vagy szerepe van,
2. valamely belső fegyelemi, vagy ellenőrzési forma használata,
3. megfélemlítés céljából erőszak, vagy egyéb eszközök alkalmazása,
4. befolyás kiterjesztése a politikusokra, a médiára, közigazgatásra, a rendészeti szervekre, az igazságszolgáltatásra, illetve a gazdasági élet szereplőire korrupció, vagy bármely más módszer alkalmazásával,
5. kereskedelmi, vagy üzleti jellegű struktúrák felhasználása,
6. részvétel a pénzmosásban,
7. nemzetközi szinten történő működés. (6204/2/97 sz. Dokumentum, Enfopol 35 rev2.)

²² Uo.

²³ A Zuschlag-ítélet. http://www.szabadpolgar.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=110%3Aa-zuschlag-itelet&catid=6%3Akuncze-gabor-oetoes&Itemid=1 (2010.04.01.)

Az uniós értelmezés szerint a négy kötelező kritérium mellett, további két esetleges ismérv megléte szükséges az adott szervezett bűnözői csoport bűnszervezetként történő meghatározásához. Figyelembe véve az előbbieket, a hagyományos értelemben vett „szervezett bűnöző csoport” kifejezés egyre problémásabb lehet. Az Európai Tanács definíciója egyebek közt tartalmazza a stabilitásra és potenciális tartósságra vonatkozó kritériumot. Ez a definiálási mód, bár szükséges, kizárhatja a bűnözői együttműködés több formáját is, amelyek egyébként megfelelnek a hagyományos szervezett bűnözési kritériumoknak.²⁴

Idehaza a hatályos 1978. évi IV. törvény (Btk.) 137. § 8. pontja szerint „bűnszervezet: három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése.” A jogalkotó büntetni rendeli azt a személyt, aki bűnszervezetben részt vesz (Btk. 263/C. §), valamint, az (1) bekezdés utolsó fordulata szerinti támogatót is (aki csak a bűnszervezeten kívül álló személy lehet). A jogszabályi hierarchia legmagasabb fokán álló törvényen kívül több norma, nemzetközi, uniós ajánlás és tudományág is meghatározza a szervezett bűnözés ismérveit. Összetett társadalmi jelenségként többféleképpen leírható és mérhető az emberi létezés, magatartás, életmód ezen formája. Jellemezhető így például a szociológia, a kriminológia, de egyéb interdiszciplináris tudomány eszközeivel is.²⁵

Gyakorlati tapasztalataink szerint a magyar jogszabályi kötelmek alkalmazásán túlmenően, a bűnöző csoportok szervezett bűnöző csoportként történő beazonosításának pontosabb meghatározása érdekében szükséges a PC-S-CO által ajánlasként megfogalmazott kriminalisztikai ismérvek - 1-3 pont megegyezik a magyar gyakorlattal - és kiegészítő kritériumok figyelembe vétele is.²⁶

A magyar jogalkotók fokozatosan egyre több és több kritériummal csökkentették az EU-s maffiabűnözés-meghatározást, amelynek eredményeképpen egyre több tényállásra vált alkalmazhatóvá az erre vonatkozó törvény.

²⁴ 6204/2/97 sz. Dokumentum, Enfopol 35 rev2. Idézi Kenedli Tamás: A szervezett bűnözés új típusú fenyegetés-értékelése. http://www.kbh.gov.hu/publ/szakmai_tudkozl/cd_megvalt_bizt_korny/dolgozatok/kenedli_tamas.doc

²⁵ Kenedli: i.m.

²⁶ Kenedli: i.m.

A méltányosság érvényesülésének problémái a fogvatartás körülményeivel kapcsolatban:

A méltányosság problémakörét szintén érinti, bár sajnos egyáltalán nem egyedi jelenség a mai Magyarországon a túlzottan hosszú ideig húzódó előzetes letartóztatás. Zuschlag János ugyanis 2007. szeptember 21-étől van előzetes letartóztatásban, ügyvédje nyilatkozata szerint ez alatt az idő alatt az időközben született gyermekét összesen kétszer láthatta. Ahogy az utolsó szó jogán mondott beszédében panaszkodott is erről, harmadmagával él egy hat négyzetméteres cellában előzetes letartóztatásba helyezése óta.

Érvek és ellenérvek összeütközése:

méltányosság - a közélet tisztasága

A méltányosság elvének érvényesülése a mai médiában általában háttérbe szorul akkor, amikor az elszámoltatások kerülnek szóba. A közélet tisztaságát említik egyedül, mint kizárólagos értéket, amely a közérdek, a közjó érdekében mindenképp felett álló, elérendő cél. A méltányosság fogalmát - ha egyáltalán megjelenik a médiában - inkább a magánérdek kategóriájába sorolják, vagy inkább számúzik. Elfelejtik, hogy a méltányosság elvének az igazságossággal harmonikusan történő érvényesülése éppúgy közérdek, mint a közélet tisztasága. A konzervatív, keresztény-nemzeti sajtó rendszeresen hangsúlyozza a magánérdeknek a közérdek alá rendelését, mint az eljövendő „szép új világ” megteremtésének feltételét. A magyar társadalom egy része (inkább a nemzeti radikális nézeteket vallók) Kína igazságszolgáltatási modelljét tartják követendőnek, amely a közvagyon elleni bűncselekményeket legtöbbször halállal bünteti.

Megfigyelhető mai jogpolitikánkban az a tendencia is, hogy hazánk EU-tagsága ellenére inkább az Egyesült Államok korábbi évtizedeinek könyörtelenül szigorú igazságszolgáltatási gyakorlata követésére törekszik a korrupció elleni harc jegyében. Ha viszont következetesen szeretnénk lenni a konzervatív értékekhez, és a katolikus egyház társadalmi tanításához, - amely az individualizmus és a kollektívizmus helyett a perszonalizmust javasolja, mint alternatívát - szerintem nem lenne helyes egy szélsőségesen kollektivistá, sztálini típusú államot mintának tekinteni. A közvélemény, közhangulat ma is - ahogy a történelem folyamán már sokszor előfordult -

ezekkel az eszközökkel könnyen irányítható, ami valóban egy negyedik hatalmi ággá teszi a médiát. Ez nagy felelősséggel jár.

A büntetés célja

Bibó István ma is aktuális gondolatait a következőképpen fogalmazta meg a büntetés céljáról, és ennek megfelelő optimális mértékéről: „a büntetőjogban szükségszerű a megtorlásnak bizonyos mennyisége, érvényesnek kell elismernünk azt a követelményt is, hogy ez a megtorlás szublimált, levezetett, racionalizált fölháborodás legyen, ne pedig teljes és nyers fölháborodás. Jogosult tehát a bizalmatlanság a jogrendszer olyan alakulásával szemben, melynél az államhatalom - esetleg nagy erejű tömegmozgalmakra támaszkodva - a büntetőjog megtorlásos jellegével kapcsolatos érzelmeket maga igyekszik felkelteni és a közösség felháborodásra való készségét a kezében levő eszközökkel növelni. A felháborodásra való nevelés lényeges része az erkölcsi nevelésnek és a nemzetnevelésnek, de erre nem alkalmas eszköz a büntetőjog. A megtorlásra vezető indulatnak az államhatalom részéről történő erősítése nem a büntetőjog sajátos funkcióját emeli ki, és jogos a gyanú, hogy időleges államcélok kíméletlen keresztülvitelére szolgál. A túlhangsúlyozott megtorlási büntetés mögött rendszerint nagymértékben pozitivistá és materialista célbüntetés rejtőzik.”²⁷

A bírói döntéshozatal függetlenségének problémái a Zuschlag-ügyben

Dr. Hack Péter szerint alapvető probléma, hogy az ügyészség nemcsak független, hanem felelőtlen is, minden kontroll nélkül működik. Ez akkor probléma, ha a politika befolyása alá kerül. Hiányzik az egységes bírói ítélezési gyakorlat is, ellentmondások, következetlenség jellemző ezen a téren is. Mindezek együtt okozzák az igazságszolgáltatásba vetett bizalom megingását.²⁸

²⁷ Bibó István: A büntetés funkciója. In: Válogatott tanulmányok (vál. Huszár Tibor). Bibó István Örökösei, 1990. Magyar Elektronikus Könyvtár <http://mek.oszk.hu/02000/02043/html/42.html>.

²⁸ A Zuschlag-ítélet, forrás: www.szpe.hu (Szabadelvű Polgári Egyesület honlapja)

Irodalomjegyzék:

- 1., 6204/2/97 sz. Dokumentum, Enfopol 35 rev2., In: Kenedli Tamás: A szervezett bűnözés új típusú fenyegetés-értékelése
- 2., A Zuschlag-ítélet, forrás: www.szpe.hu (Szabadelvű Polgári Egyesület honlapja)
- 3., Bibó István: A büntetés funkciója, In: Etika és büntetőjog, In.: Válogatott tanulmányok I., Magvető K., Bp. 1986.
- 4., G.M.: Zuschlag-ügy: kemény ítélet született, némi bírói hibával, Népszava online, 2010. április 1.
- 5., Horváth Sándor: A természetjog rendező szerepe, Jelenkor Kiadó, Pécs, 1941., 25-26. o.
- 6., Kecskés Pál: A keresztény társadalomelmélet alapelvei (1944), JEL Kiadó, Bp., 2001., 118. o.
- 7., Lencsés Károly: A Btk. csinált a magyar politikusból maffiózót? Népszabadság Online, 2010. április 2.
- 8., Nagy N. Péter: Ágyúval Zuschlagra, Népszabadság Online, 2010. április 2.
- 9., Védője szerint Zuschlag bűncselekményt követett el, de nem maffiózó, MTI-közlemény, HVG.hu, 2010. február 17.
- 10., Zuschlag Jánost nyolc és fél évre ítélték (MTI), forrás: www.hvg.hu, 2010. március 31.